REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans*

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

II. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE ALS WETENSCHAP

Professor Polak's wetenschappelijke nalatenschap: Het onvoltooide tweede deel van zijn Grondslagen voor de financiering der onderneming.

R a v e s t i j n, Dr H. P. W. v a n — Schrijver acht het van het allergrootste wetenschappelijk en praktisch belang, dat dit laatste werk van Prof. Polak gewijd is aan een onderwerp waaraan buitengewoon weinig wetenschappelijke studies zijn gewijd, nl. de vraagstukken welke zich groeperen rond de beurs en al wat daarmee samenhangt.

Daar het werk helaas niet voltooid werd heeft het weinig zin een overzicht te geven van de inhoud; het lijkt schrijver nuttiger en meer in de geest van de overleden hoogleraar een aantal problemen welke in het boek expliciet of impliciet aan de orde komen ter discussie te stellen. Achtereenvolgens worden dan de volgende vraagstukken behandeld:

- Aard en betekenis van de begripsbepaling;
- Verhouding tussen deze specialistische studie en de grote hoofdstroom van het economisch denken en weten. (Moet men uitgaan van bepaalde theorieën en concepties en deze als datum aanvaarden, of moet men de onderzochte materie a.h.w. voor zich zelf laten spreken om tot de voor die materie meest doelmatige en vruchtbare begripsvorming te komen?);

- Welke mate van abstractheid, welke graad van styleren is nog geoorloofd wil de theorie niet te ver van de werkelijkheid blijven om haar te kunnen verklaren en a fortiori om haar te kunnen beïnvloeden in de gewenste richting;

- Is bij de bespreking van het beleggingsrisico door het „buiten de deur zetten” van de kans en de kansrekening als zijnde niet van toepassing, deze moeilijke materie niet al te zeer gesimplificeerd en gestyleerd?

Dit zijn enkele van de vragen die bij bestudering van het werk gerezen zijn. Schrijver ziet deze vragen als de geestelijke nalatenschap van Prof. Polak. Het is aan onze generatie en de na ons komende om zich daarop te bezinnen.

B a II - 1

De Naamloze Vennootschap, November 1951

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

What Concept of Depreciation for Fixed Assets Is Most Useful Today?

S m i t h, Charles W. — Een eerste vraagstuk bij het vaststellen van de afschrijvingen is de scheiding tussen vervanging en onderhoudskosten, waarbij de medewerking van de technicus onmisbaar is.

Het is nodig, dat een nauwkeurige administratie van de duurzame productiemiddelen wordt bijgehouden; omtrent de wijze waarop dit het best kan gebeuren, worden enkele opmerkingen gemaakt. Belangrijk is vooral de keuze van de eenheid welke afzonderlijk wordt geadmistreerd. Afschrijving is moeilijk te definieren; het is geen waardevermindering zonder meer maar een weergave van de vermindering van de totale productiviteit van het middel gedurende zijn gehele levensduur.

Verschillende afschrijvingsmethoden worden besproken; de „rechte lijn”-methode, de annuïteiten-methode en haar „sinking-fund”-variant; het vaste percentage van de boekwaarde; en tenslotte de methode van afschrijving pro rato van de geproduceerde hoeveelheden.

Schrijver is een voorstander van de laatstgenoemde, hetgeen verband houdt met zijn boven geciteerde definitie van afschrijving.

Tenslotte wordt de prijsgrondslag besproken, en gecontroleerd dat de uitgaafprijsmethode een betere basis geeft dan de vervangingswaarde, welke moeilijk is vast te stellen.

B a IV - 6

The Journal of Accountancy, Augustus 1951

Anlagensubstanz-Bewertung

Rummel, Kurt — De technische vooruitgang op het gebied der industriële outillage berust hierop, dat een nieuwe installatie doorgaans met minder kosten werkt dan de in het bedrijf zijnde. Zodra de hierdoor te verkrijgen besparingen opwegen tegen de meerdere kosten voor de kapitaaldienst is het tijdstip voor de vervanging aangebroken.

Door hier nu vanuit te gaan en de bedrijfskosten en de kosten voor de kapitaaldienst van een oud en nieuw productiemiddel tegenover elkaar te stellen kan de bedrijfswaarde van het oude productiemiddel berekend worden. Het doel van het artikel is enkele eenvoudige formules voor deze berekeningen aan te geven, of zoals schrijver zegt vanzelfsprekendheden in wiskundige symbolen quantitatief uit te drukken.

B a IV - 6

Rationalisierung, December 1951

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Liquiditeitszorgen.

Kwant, E. C. — In dit artikel wordt in het licht gesteld, hoe het als winst beschouwen van de waardestijging van de voorraden de bron is van ernstige moeilijkheden. Door het geheel of gedeeltelijk uitkeren van deze winsten is de liquiditeit van vele bedrijven in ernstige mate aangetast. Dit is één van de grondoorzaken dat vele bedrijven die toch zulke mooie „winsten” te zien gaven desondanks voortdurend uitbreiding van hun credieten nodig hadden en thans in het geheel niet meer op eigen benen kunnen staan.

B a V - 7

Het Moderne Bedrijfsleven, December '51 / Januari '52.

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

L'entreprise et le public

Boisacq, Pierre — Door de vermindering en soms het verdwijnen van het contact tussen de eigenaar van een bedrijf en zijn clientèle zijn de vraagstukken betreffende de „relations publiques” van groot belang geworden voor het vertrouwen van de kopers en hun leveranciers. De schrijver behandelt een aantal fouten, welke gemaakt worden bij het contact per telefoon en correspondentie; fouten welke verkoop-, inkoop- en technisch personeel maken, waardoor de goede naam van het bedrijf geschaad wordt. Verder wordt er gewezen op de waarde van goede voorlichting.

B a VI - 15

Organisation Scientifique, Octobre 1951

Budgets are for Planning, Coordination and Control

Herser, Herman C. — Uitgaand van de drievoudige doelstelling van de bedrijfsbegroting: het vooruitzien, de coördinatie van alle onderdelen van het bedrijf, en het overzien van de bereikte resultaten, wordt een aantal factoren besproken welke het doorvoeren van een stelsel van variabele budgettering in de weg kunnen staan. Eén van de hindernissen welke veelal moeten worden overwonnen is gebrek aan belangstelling en steun van de zijde van de leiding. Andere zijn gebrek aan statistisch materiaal dat voor de specifieke begrotingsdoeleinden geschikt is, en de noodzaak om te beschikken over kosten- en efficiencystandaards. Ook is voor het aankweken van de nodige bekwaamheid bij alle betrokkenen een vrij lange tijd nodig. Schrijver wijst op de mogelijkheid, deze belemmeringen geleidelijk te overwinnen. Hij illustreert het in werking stellen van een stelsel van variabele budgettering met de geschiedenis hiervan in de blikfabriek waarbij hij zelf werkzaam is.

De variabele budgettering geschiedt in dit bedrijf in twee „trappen”, waarvan de langste drie tot vijf jaar omvat. Daarbinnen wordt per jaar meer in detail gebudgetteerd. De wijze van opstelling van de begrotingen wordt nauwkeurig beschreven.

B a VI - 18

NACA Bulletin, October 1951

Measuring Activity and Capacity for the Budget

Torian, Thomas R. — Bij de toepassing van variabele budgetering heeft men een index van de productieomvang nodig. Hiervoor kunnen bv. standaardmanuren worden gebruikt, of uitbetaalde directe lonen, hoeveelheden afgeleverd product, verkoopscijfers, standaardmachineuren, gebruikte ruimte of grondstoffenverbruik. De toepassingsmogelijkheden, voor- en nadelen van elk van deze indices worden uiteengezet.

Verder is het ook noodzakelijk dat men kan aangeven, welk deel van de capaciteit van het bedrijf op elk moment bezet is. Hiervoor dient men te weten, hoe groot de normale de grootst mogelijke en de theoretische capaciteit zijn. In het tweede gedeelte van het artikel wordt aangegeven hoe men deze grootheden kan vaststellen. Hierbij kan b.v. met vrucht worden gebruikgemaakt van een ponskaartensysteem.

B a VI - 18

NACA Bulletin, October 1951

„Sketches” gebruikt als hulpmiddel voor instructie van verkoopsters

Hijmans, Mej. H. — Voorafgaande aan een grote jubileum-verkoopactie heeft men voor de instructie van het verkooppersoneel van de Bijenkorf gebruik gemaakt van sketches. Hierdoor was het mogelijk in korte tijd een grote groep mensen te bereiken waaronder employés van rangen en leeftijden die tegen een normale instructie vermoedelijk bezwaren zouden hebben gehad.

De werkwijze was als volgt. „De sketches” werd opgevoerd voor groepen van ongeveer 100 personen. De onderwerpen hadden betrekking op de afdelingen waarvoor gespeeld werd; spelers waren verkoopsters en verkopers. Iedere sketch bestond uit vier taferelen: bij de klant thuis; een foutieve verkoophandeling; weer bij de klant thuis; de verkoophandeling zoals die had kunnen zijn bij goede bediening. Vóór het laatste taferel werd eerst 10 minuten gelegenheid tot onderlinge discussie gegeven, gevolgd door een geleide discussie. Een en ander leidde tot een zeer levendige belangstelling waarbij een sterke behoefte bleek te bestaan de tweede scène spontaan te verbeteren.

Gedurende de jubileumactie werd door middel van foto's, bulletins en een boekje over de principes van de verkoophandeling verband gelegd tussen het toneelspel en de werkelijkheid.

De resultaten van één en ander waren zeer bevredigend. Het geheel is het werk van de instructie-afdelingen ook zeer ten goede gekomen doordat een grotere medewerking van de afdelingschefs werd verkregen.

Tenslotte kon blijvend materiaal worden verzameld voor opleidingsdoeleinden door de tekst van de sketches op de wire-recorder op te nemen.

B a VI - 21

Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie, Januari 1952

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Indirect labor measurement and standardization

Gavett, J. William — Tijdstudies en het opstellen van standaardtijden met betrekking tot de „indirecte” arbeid hebben tot nu toe niet die mate van aandacht van de efficiency-ingenieurs gehad, welke overeenkomst met de hiermee gemoeide belangen. De oorzaak hiervan is vooral te zoeken in de moeilijkheden, welke het meten van indirecte arbeid met zich meebrengt en de tijd, die zulks vergt. Dit geldt zowel voor de indirecte arbeid in fabrieken als voor de arbeid in bedrijven waar geen bewerking plaats vindt. Aan de hand van een analyse van een boodschappendienst in een bedrijf bestaande uit zestig gebouwen, wordt een voorbeeld gegeven van een methode van tijdstudie, vaststelling van standaards en prestatieloon betreffende indirecte arbeid. Door de splitsing van de uitvoering van de opdracht in elementen, kon men tot een aantal standaardtijden voor onderdelen der verrichtingen komen. De indeling van het terrein, waarop het gebouwencomplex gevestigd was, in een aantal zones, schiep de mogelijkheid om op grond van de verkregen standaardtijden een systeem van prestatieloon samen te stellen.

Door de onregelmatigheid, welke de uitvoering van indirecte arbeid dikwijls kenmerkt, is de individuele efficiency niet waar te nemen, tenzij men genoeg opdrachten kan beschouwen, om daarvan een gemiddelde te kunnen nemen. Dit kan moeilijkheden meebrengen bij de introductie van het loonsstelsel, indien de arbeider niet het effect van het gemiddelde inziet.

De conclusie is, dat het meten en standaardiseren van directe arbeid moeilijk is, doch dat elke soort een verschillende techniek vereist. Niettemin kunnen deze technieken fundamentele overeenkomsten vertonen.

B a VII - 5

NACA Bulletin, November 1951

Een Duitse methode van werkclassificatie zonder afweegcoëfficiënten?

Borggreve, Ir J. A. — Naar aanleiding van het artikel van J. Groen in het Tijdschrift voor Interne Bedrijfs Organisatie, November 1951 — Zie M.A.B.-Reperitorium Januari 1952 pag. 44 — betreurt schrijver dat voorbij gegaan is aan de grote analogie die er bestaat tussen opzet en resultaten van de genormaliseerde methode en het beschreven systeem.

Deze analogie is niet alleen aan te geven bij de keuze der gezichtspunten, ook de verwerking der waarderingscijfers per gezichtspunt is principieel hetzelfde. Schrijver werkt dit nader uit en concludeert, dat de deskundigen-commissie van de genormaliseerde methode tot dezelfde uitkomsten wat betreft de rangorde van functies zou komen. En een rangorde van functies is het enige, dat de werkclassificatie kan bieden! Tot nu toe is niet gebleken, dat men in de verschillende bedrijfstakken waarin de genormaliseerde methode of vergelijkbare systemen zijn toegepast tot niet te accepteren rangorden van functies komt.

B a VII - 5

Tijdschrift voor Efficiënte Bedrijfs Organisatie. Januari 1952

Ermüdung und Leistungsabfall

Högger, Dr D. — Na een bespreking van het wezen der vermoeidheid stelt de auteur vast, dat het niet goed mogelijk is, met eenvoudige physiologische methoden de vermoeidheidsgraad te meten. Psychologen en psychotechnici zijn daarom een andere weg ingeslagen door nl. de nadelige gevolgen, die zich als resultaat van een inspannende werkzaamheid voordoen als maatstaf voor de vermoeidheid te nemen. Deze maatstaf is wel niet volkomen onveranderlijk en exact, maar in het algemeen is de samenhang voldoende voor het trekken van waardevolle conclusies.

De volgende gezichtspunten werden bij deze onderzoeken in aanmerking genomen: prestatie — door de arbeider zelf ingeschakelde rusttijden — kwaliteit van de arbeid — ongevallen — verzuim — vermoeidheidsgevoel. Na bij de meerdere of mindere bruikbaarheid van deze criteria te hebben stilgestaan bespreekt schrijver nog twee psychotechnische onderzoeken welke erop zijn gericht, de graad van vermoeidheid vast te stellen.

De tot nu toe bereikte resultaten zijn nog bescheiden. Het laat zich echter aanzien dat in de toekomst van deze indirecte methoden van vermoeidheidsvaststelling nog belangrijke uitkomsten verwacht mogen worden.

B a VII - 5

Industrielle Organisation 1951 Nr. 11.

New quiz puts zip into foreman training program

De training van het toezichthoudend personeel is een nooit eindigende taak. Hierbij is een moeilijkheid steeds een aantrekkelijke vorm te vinden, zodat de belangstelling gaande blijft. In dit artikel wordt een programma beschreven dat met succes werd toegepast.

Het uitgangspunt was een lijst met een aantal vragen welke ontleend zijn aan de bedrijfspraktijk en waarop ja, neen of onzeker geantwoord kon worden. Direct na beantwoording van alle vragen werden de „juiste” antwoorden opgelezen en het werk door de deelnemers zelf gecorrigeerd. Vervolgens werden enkele bijeenkomsten gehouden waarop het voor en tegen van deze „juiste” antwoorden besproken werd. Aan het eind van de derde bespreking werd gevraagd een rapport op te stellen van een voorval uit de praktijk betrekking hebbend op één van de behandelde vragen. Sommige van deze rapporten vormden weer een uitgangspunt voor verdere discussie. De belangstelling was steeds zeer levendig en niemand bemerkte eigenlijk dat er getraind werd.

Aan het artikel is een vijftigtal vragen toegevoegd met de „juiste” antwoorden en een korte toelichting daarop.

B a VII - 7

Factory Management and Maintenance December 1951

Pensions are also an incentive

Onder de factoren die van invloed zijn op de arbeidsproductiviteit neemt de oude-dagvoorziening een belangrijke plaats in. De vraag naar zekerheid is een symptoom van onze tijd en de werkgever die hieraan gehoor geeft zal de kwaliteit van de arbeid zien toenemen. Daar staan natuurlijk zekere kosten tegenover en iedere werkgever zal moeten beslissen of deze opwegen tegen de te verwachten voordelen. Hierbij is van belang, dat de bijdragen van werkgever en werknemer beide van belasting zijn vrijgesteld.

Heeft men eenmaal besloten een pensioenvoorziening in te voeren, dan rijst de vraag of men het risico al dan niet zelf zal dragen. Het heeft zekere voordelen het risico in

eigen hand te houden: de kosten kunnen tot een minimum worden beperkt en men is vrij eventuele wijzigingen in de contracten aan te brengen. Daar staat echter tegenover, dat een voldoende risicospreiding alleen bij een groot bedrijf bereikt wordt, en dan nog niet zo als bij een verzekeringsmaatschappij. Bovendien is voor het beheer van een dergelijk fonds de medewerking van experts nodig. De verzekeringsmaatschappij beschikt hierover en draagt alle risico's.

Wat de aard van de voorziening betreft, hier moet men een keuze maken tussen de uitgestelde lijfrente en de uitkering in eens. Tegen een geringe premieverhoging zijn dan nog verschillende aanvullende voorzieningen mogelijk, zoals: uitkering van een bedrag in eens of van een rente bij overlijden vóór de pensioengerechtigde leeftijd; doorbetaling van het pensioen aan de weduwe bij vooroverlijden van de man e.d.

B a VII - 8

Business, The Journal of Management in Industry December 1951

Die Industriegygiene in Amerika

Grandjean, Prof. Dr E. — De industriegygiene heeft in Amerika de laatste 10 à 15 jaar een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Na een groots opgezet experiment gingen tal van grote bedrijven over tot de instelling van een afdeling voor gygiene en op het ogenblik zijn reeds meer dan 400 specialisten op dit gebied werkzaam. In de regel zijn dit afgestudeerde chemici met een speciale opleiding op het gebied van de industriegygiene.

Deze ontwikkeling is slechts één aspect van een algemene verandering op technische en sociaalpolitiek gebied. Gedurende de oorlogsjaren is Amerika er in geslaagd haar productie te verdrievoudigen. Daartoe waren ingrijpende technische wijzigingen nodig; parallel daarmee heeft zich een wijziging op het gebied der „human relations” en op het gebied der sociale politiek voltrokken. Een belangrijk doel dezer algemene beweging is de grondslag te vestigen voor een ontwikkeling van het „teamwork”.

De industriegygiene heeft een belangrijk aandeel gehad in de opvoering van het prestatievermogen mede door een vermindering van het verzuim door ziekte en ongeval. Zij leidde tot een verbeterde gezondheidstoestand en betere sfeer in het bedrijf en daarmee tot een verhoging der productie.

B a VII - 8

Industrielle Organisation 1951, Nr. 11

Gefahren übersteigter Rationalisierung

Debatin, O. — De splitsing van de bewerkingen in eenvoudige handgrepen die mechanisch uitgevoerd kunnen worden heeft een zeer verschillende invloed op de mens. Vele van de op deze wijze werkende arbeiders lijden echter bewust of onbewust onder deze toestand. Men heeft vastgesteld, dat eenzijdige gelijkvormige arbeid eerder tot oververmoeidheid leidt en nadeliger voor de gezondheid is dan zware arbeid.

Men denkt in dit verband uiteraard dadelijk aan de arbeid aan de lopende band. Echter, ook bij andere arbeid zijn deze gevaren te signaleren. De kantoorarbeid bij industriële bedrijven bv. is vaak ook gelijkvormig en eentonig en statistieken wijzen uit, dat ook hier roofofbouw op de gezondheid plaats vindt.

Er wordt wel steeds naar gestreefd de technische outillage op een zo hoog mogelijk peil te brengen, maar aan de lichamelijke en geestelijke aanleg van de individuele arbeider wordt weinig aandacht besteed. Toch is dit punt van zeer grote betekenis, niet alleen voor het wel en wee van de mens maar ook voor zijn prestatievermogen.

Behalve een werkelijk naleven van de zo populaire stelregel „De juiste man op de juiste plaats” kan een weloverwogen afwisseling van werkzaamheden veel bijdragen tot een ontgaan van de gesignaleerde gevaren. De oplossing van deze problemen behoort tot de werkzaamheden van de arbeidsfysioloog; een deskundige die echter nog te weinig wordt geraadpleegd.

B a VII - 8

Rationalisierung, December 1951